

ΣΑΜΟΣ

Τι συμβαίνει σήμερα στις προσφυγικές δομές στα νησιά του Αιγαίου

Κ.Ε.Δ. Σάμου

Τους τελευταίους μήνες του 2022 καταγράφηκαν αυξημένες ροές στη Σάμο, όπως επίσης και τους πρώτους μήνες του 2023.

Η Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) της Σάμου εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2021 μετά το κλείσιμο του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στο Βαθύ και παρά τις αντιδράσεις τοπικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών. Βρίσκεται στη θέση «Ζερβού» του Δήμου Ανατολικής Σάμου, σε ορεινό σημείο, στην περιοχή των παλιών σφαγείων, 9 περίπου χιλιόμετρα από το Βαθύ (πρωτεύουσα του νησιού). Εντός της δομής έχουν υλοποιηθεί γραφειακές υποδομές για περίπου 400 θέσεις εργασίας, ώστε να καλύψουν τις ανάγκες του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, της Ελληνικής Αστυνομίας και των λοιπών εμπλεκόμενων φορέων. Σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυόδευτων Ανηλικών του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου¹, στις 9 Μαρτίου στην ΚΕΔ Σάμου διέμεναν 50 ασυνόδευτα ανήλικα, 44 εκ των οποίων μέσα στην «ασφαλή περιοχή» (safe area), η οποία έχει ονομαστική χωρητικότητα για 320 παιδιά.

ΚΕΔ Σάμου	
Απόσταση από αστικό κέντρο του νησιού (χλμ)	8
Κόστος εισιτηρίου μεταφοράς ανά άτομο ανά διαδρομή	1,6€
Κόστος μεταφοράς με ταξί	14€

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο νησί παρέχουν στέγαση εκτός της δομής σε πολύ περιορισμένο αριθμό ατόμων. Σύμφωνα με την Υπάτη Αρμοστεία², όσον αφορά εναλλακτικές μορφές στέγασης, υπάρχει μόνο η μεταβατική δομή φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλικών από τη ΜΕΤΑδραση και ένας περιορισμένος αριθμός αυτοεξυπηρετούμενων ατόμων, ο οποίος υποστηρίζεται από τη ΜΚΟ Space Eye για τη μίσθωση διαμερισμάτων σε αστικό περιβάλλον.

Η ΜΕΤΑδραση προσφέρει μαθήματα μη τυπικής εκπαίδευσης για ενήλικες μέσα στην ΚΕΔ, ενώ εκτός ΚΕΔ μαθήματα Ελληνικών γίνονται από εθελόντες/ριες. Από την έρευνα της RSA προέκυψε ότι στα μέσα Μαρτίου, ένα σημαντικό ποσοστό των παιδιών που διέμεναν μέσα στην ΚΕΔ φοιτούσαν στα δημόσια σχολεία. Παρατηρείται ωστόσο στενότητα χώρου στην αίθουσα της τάξης υποδοχής του Γυμνασίου και Λυκείου, λόγω έλλειψης αιθουσών. Στη Σάμο λειτουργεί το Κέντρο Μελέτης και Δημιουργικής Απασχόλησης από την ΑΡΣΙΣ που παρέχει υπηρεσίες απογευματινής ενισχυτικής διδασκαλίας για τα παιδιά προσφύγων που φοιτούν στα δημόσια σχολεία του νησιού, πρόγραμμα διδασκαλίας ελληνικών, αγγλικών και μαθηματικών για ασυνόδευτα ανήλικα, όπως επίσης και παροχή μαθημάτων δεξιοτήτων ζωής (life skills) για όλα τα παιδιά³. Στα τέλη Μαρτίου φοιτούσαν εκεί συνολικά 98 παιδιά.

ΚΕΔ ΣΑΜΟΥ

Αφίξεις 1/1/2023-2/4/2023	620
Ονομαστική Χωρητικότητα	2040
Διαμένοντες στις 31/3/2023	876
Άνδρες (%)	68%
Γυναίκες (%)	18%
Παιδιά (%)	14%
Παλαιστίνη	30%
Σιέρα Λεόνε	27%
Λ.Δ.Κονγκό	14%
Αφγανιστάν	6%
Σουδάν	3%
άλλες	20%
Ονομαστική χωρητικότητα "ασφαλούς περιοχής" για παιδιά	320
Ασυνόδευτα Ανήλικα	50
Διαμένοντα παιδιά εντός "ασφαλούς περιοχής"	44

Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (+weekly snapshot, 2/4/2023), Υπουργείο Μεταναστευσης και Ασύλου, Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μεταναστευσης και Ασύλου

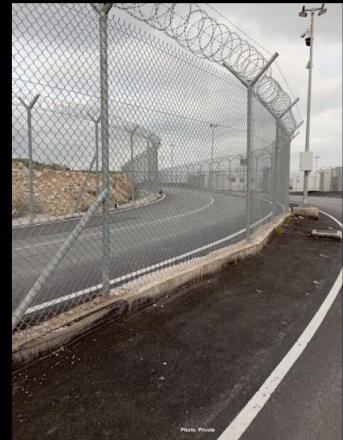

A Flourish table

Συνθήκες απομόνωσης και αυστηρής φύλαξης

Η δομή φυλάσσεται από την Ελληνική Αστυνομία και από ιδιωτική εταιρεία φύλαξης όλο το 24ωρο, με παρουσία τουλάχιστον 50 ενστόλων σε κάθε βάρδια. Όπως μας είπαν πρόσφυγες και δικηγόροι, κάποια από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι διαμένοντες είναι η απομόνωση από την τοπική κοινωνία, η **δυσανάλογα** αυστηρή φύλαξη, ακόμα και η χρήση βίας από τις αρχές. Σε **δημοσίευμα** στις αρχές του χρόνου, πρόσφυγες κατήγγειλαν ότι αστυνομικοί – συνοριοφύλακες τους ξυλοκόπησαν άγρια και αναιτία αφού τους μετέφεραν σε σκοτεινό σημείο της δομής. Η Αστυνομική Διεύθυνση Βορείου Αιγαίου ενημέρωσε ότι έχει ξεκινήσει Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) για τα περιστατικά. Όσον αφορά τις συνθήκες αυστηρής φύλαξης και επιτήρησης, ήδη από τις αρχές του 2022 οι εργαζόμενοι/ες διαμαρτύρονταν για την παραβίαση της ιδιωτικότητας που βιώνουν οι διαμένοντες αλλά και οι ίδιοι¹. Σύμφωνα με δημοσιεύματα, ακόμα και τα παιδιά είναι αναγκασμένα καθημερινά να **υποστούν** αυστηρούς ελέγχους π.χ. στα σχολικά τους σακίδια.

Η ΚΕΔ Σάμου ήταν η πρώτη δομή στην οποία εφαρμόστηκαν τόσο αυστηρά μέτρα ελέγχου και επιτήρησης. Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) είχε **προειδοποιήσει** ήδη από το 2021 ότι με αυτό το καθεστώς «**παραβιάζεται το δικαίωμα των διαμενόντων στην ιδιωτική ατομική και οικογενειακή ζωή**» και ότι «**η επιβολή διεξαγωγής όλων των εκδηλώσεων της ζωής των ανθρώπων αυτών εντός μίας κλειστής δομής, στο πλαίσιο αυστηρού προγραμματισμού και ελέγχου, συνεπάγεται την απουσία ιδιωτικής ζωής, την καταστροφή της ταυτότητας και της αξιοπρέπειάς τους**». Οι Πατροί Χωρίς Σύνορα έχουν **χαρακτηρίσει** τη νέα δομή ως έναν «**δυστοπικό εφιάλτη που θα συμβάλει στην απομόνωση και στον περαιτέρω επανατραυματισμό**» και έχουν **επισημάνει** ότι οι υποδομές υψίστης ασφαλείας επηρεάζουν την ψυχική υγεία των ανθρώπων.

Σε συνομιλία με διαμένοντες προκύπτει ότι σε κάποιους δημιουργείται ένα αίσθημα ασφάλειας με την παρουσία των μέτρων ασφαλείας και επιτήρησης. Άλλοι ωστόσο τα θεωρούν υπερβολικά και ότι στερούνται νοήματος: «**Είναι αυστηρά και δεν αισθανόμαστε τη σκοπιμότητα της αποτελεσματικότητάς τους, γιατί εξακολουθούν να υπάρχουν απώλειες περιουσιακών στοιχείων, φθορές και τσακωμοί**» τονίζει ο Mohamed², Παλαιστίνιος αιτών άσυλο³. Επίσης είναι αμφίβολο εάν τα στοιχεία που συλλέγονται από τις κάμερες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και όταν οι ίδιοι οι διαμένοντες τα χρειαστούν, π.χ για νομικούς λόγους. «**Ως δικηγόροι της οργάνωσης HRLP έχουμε γίνει δέκτες δεκάδων καταγγελιών αστυνομικής βίας εντός της ΚΕΔ Σάμου και έχουμε προχωρήσει και σε μηνυτήρια αναφορά για έναν εντολέα μας. Εξ' όσων γνωρίζουμε, δεν έχει αξιοποιηθεί ακόμη υλικό από τις κάμερες CCTV για τη διερεύνηση των καταγγελιών. Γνωρίζουμε ακόμη από εντολείς που καταδικάστηκαν από το Πλημμελειοδικείο Σάμου για την υποτιθέμενη συμμετοχή τους σε επεισόδια εντός της Δομής, ότι ζητούσαν τόσο από τις αστυνομικές αρχές όσο και από το Δικαστήριο τη χρήση του βιντεοληπτικού υλικού των καμερών CCTV για την απόδειξη της αθωότητας τους, η οποία ωστόσο δεν έγινε ποτέ. Έχοντας αναλάβει τώρα την υπεράσπιση τους, θα αιτηθούμε τη λήψη του υλικού για το Εφετείο**» τονίζουν στην RSA οι δικηγόροι Ιωάννα Μπεγιάζη και Δημήτρης Χούλης από την οργάνωση Human Rights Legal Project (HRLP).

Πρέπει να σημειωθεί ότι στη Σάμο έχει **καταγραφεί** περιστατικό παράνομης και αυθαίρετης κράτησης οκτώ αιτούντων ασύλου παλαιστινιακής καταγωγής σε Αστυνομικό Τμήμα του νησιού για ένα μήνα όταν προσήλθαν αυτοβούλως για την καταγραφή του αιτήματός τους. Ανάμεσα τους και μία 20χρονη γυναίκα, η οποία για 26 ημέρες ήταν κρατούμενη σε κελί περιφραγμένο με κάγκελα – όμοιο με κλουβί – το οποίο βρισκόταν στο εσωτερικό του κελιού όπου διέμεναν οι επτά άνδρες.

Ελλείψεις σε παροχές υπηρεσιών

Πρόσφυγες με τους οποίους συνομιλήσε η RSA, αναφέρουν σημαντικές ελλείψεις σε βασικά αγαθά. «**Υπάρχει έλλειψη παπουτσιών και σαπουνιού. Πριν υπήρχαν εθελοντές που μας έδιναν. Τώρα μας δίνουν εθελοντές στο Βαθύ, αλλά και πάλι δεν είναι αρκετά**» τονίζει ο Samuel⁴ από τη Σιέρα Λεόνε, ο οποίος διαμένει αρκετούς μήνες μέσα στην ΚΕΑ και περιμένει την απάντηση σε μεταγενέστερο αίτημα ασύλου που έχει κάνει⁵. «**Η απόφαση είναι έτοιμη (-) αλλά δεν μου λένε κάτι. Ούτε ο δικηγόρος δεν με ενημερώνει. Είμαι πολύ αγχωμένος. Δεν ξέρω τι θα γίνει**» προσθέτει.

Ιδιαίτερη ανησυχία **προκαλεί** η πληροφορία ότι είχε προγραμματιστεί από τις αρχές του χρόνου να περιοριστεί η διαθεσιμότητα πρόσβασης Wi-Fi στη δομή μόνο σε άτομα με έγγραφο δελτίο Αιτούντος Διεθνή Προστασία. Αυτό πρακτικά θα σήμαινε ότι η πρόσβαση στο διαδίκτυο δεν θα παρέχεται σε άλλες ομάδες προσώπων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που υποβάλλονται σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης, τους αιτούντες που αναμένουν την προκαταρκτική αξιολόγηση μιας μεταγενέστερης αίτησης και τους απορριμθέντες. Το μέτρο αυτό δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί, αλλά σε περίπτωση που εφαρμοστεί θα σημαίνει ακόμα μεγαλύτερη απομόνωση για αυτές τις ομάδες των διαμενόντων στην ΚΕΑ. «**Είναι ουσιαστικά ένα σχέδιο [ψυχικής] εξόντωσης των ανθρώπων αυτών**» μας ανέφερε χαρακτηριστικά μέλος ομάδας αλληλέγγυων πολιτών.

Προβλήματα στη νομική υποστήριξη και την ιατρική περίθαλψη

Προβλήματα στη νομική υποστήριξη και την ιατρική περίθαλψη

Και στη Σάμο είχαν παρατηρηθεί από το καλοκαίρι έως και πρόσφατα, **προβλήματα** στην πρόσβαση δικηγόρων μέσα στη δομή, παρόμοια με εκείνα στη Λέσβο. Οι δικηγόροι των οργανώσεων Avocats Sans Frontières, HPLP και I Have Rights που δεν εργάζονται μέσα στην ΚΕΔ, υπέγραψαν μια αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με την πρόσβαση στη δομή. Όπως ανέφεραν στην RSA οι δικηγόροι Ιωάννα Μπεγιάζη και Δημήτρης Χούλης από την οργάνωση HRLP, οι δικηγόροι αυτών των οργανώσεων πρέπει να ζητήσουν άδεια και να αναφέρουν για ποιο λόγο θέλουν να μπουν στη δομή και με ποιον θέλουν να μιλήσουν, και να έχουν επίσης εξουσιοδότηση από αυτό το άτομο. Κατά την είσοδο στην ΚΕΔ κρατούν τις (πολιτικές) ταυτότητές τους, ενώ μέχρι πρότινος ήταν αρκετή η επίδειξη της δικηγορικής τους ταυτότητας, η οποία κανονικά τους επιτρέπει την είσοδο σε οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία²⁷. Επίσης από τον Νοέμβρη 2022 έως και σήμερα τους συνοδεύει παντού ένας υπάλληλος ιδιωτικής ασφαλείας (G4S).

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία²⁸, νομική υποστήριξη μέσα στη δομή παρέχεται από τη ΜΕΤΑδραση με έναν δικηγόρο, και από την PRAKSIS για τα ασυνόδευτα ανήλικα με έναν δικηγόρο μερικής απασχόλησης. Πέραν αυτών, υπάρχουν και άλλοι φορείς παροχής νομικής βοήθειας που παρέχουν νομική βοήθεια χωρίς σταθερή φυσική παρουσία στην ΚΕΔ, και συγκεκριμένα οι Avocats Sans Frontières, η HRLP και η οργάνωση I Have Rights.

Στην ΚΕΔ Σάμο δεν υπήρχε κανένας γιατρός του ΕΟΔΥ στα μέσα Μαρτίου. Έξω από τη δομή υπάρχει κινητό ιατρείο των Πατρών Χωρίς Σύνορα. Το νοσοκομείο του νησιού δεν διαθέτει διερμηνείς. Ένας αρθρόφονος διερμηνέας του ΕΟΔΥ από την ΚΕΔ και διερμηνείς οργανώσεων συνδράμουν το νοσοκομείο όταν παραστεί ανάγκη για να εξυπηρετηθούν τα περιστατικά. Επίσης, σύμφωνα με αναφορές, ιατρικά μηχανήματα που έχουν παραχωρηθεί από δωρεές, δεν έχουν τεθεί σε λειτουργία. Όπως **αναφέρουν** δημοσιεύματα, εργαζόμενοι του ΕΟΔΥ έφτασαν στο σημείο να δώσουν χρήματα από τις τσέπη τους προκειμένου να πάρουν φάρμακα διαμενόντες που τα είχαν ανάγκη.

Σημαντικές ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό και εξοπλισμό **παρατηρούνται** και στο νοσοκομείο της Σάμο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τους κατοίκους του νησιού και τους διαμενόντες στην ΚΕΔ. Υπάρχουν οργανώσεις που δραστηριοποιούνται μέσα στη δομή, αλλά λόγω μη εγγραφής στο Μητρώο πλέον δεν έχουν πρόσβαση, και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε χώρους εκτός της ΚΕΔ, παρέχοντας μεταξύ άλλων τρόφιμα και ρουχισμό.

***Τα ονόματα έχουν αλλάξει για λόγους προστασίας της ιδιωτικότητας και ασφάλειας.**

Σημειώσεις

1. Γραπτή απάντηση προς την RSA στις 16 Μαρτίου 2023. Η απόκλιση μεταξύ του συνόλου των ασυνόδευτων ανηλικών και των διαμενόντων εντός ασφαλούς περιοχής αφορά σε χωρισμένους ανήλικους με πράξη ανάθεσης προσωρινής επιμέλειας. †
2. Στοιχεία από τη γραπτή απάντηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σε σχετική αλληλογραφία με την RSA, στις 16 Μαρτίου 2023. †
3. Το Κέντρο Μελέτης και Δημιουργικής Απασχόλησης λειτουργεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Όλα τα Παιδιά στην Εκπαίδευση», το οποίο είναι μια πρωτοβουλία της UNICEF που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υλοποιείται από σειρά εταίρων, μεταξύ των οποίων και η ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων. †
4. Δείτε [εδώ](#) και [εδώ](#). †
5. Τηλεφωνική επικοινωνία, 17 Μαρτίου 2023. †
6. Τηλεφωνική επικοινωνία, 17 Μαρτίου 2023. †
7. Αρ. 34 Ν. 4914/2013, ΦΕΚ Α' 208/27.09.2013. †
8. Στοιχεία από τη γραπτή απάντηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σε σχετική αλληλογραφία με την RSA, στις 16 Μαρτίου 2023. †

Επιστροφή στην κεντρική δημοσίευση:
Τι συμβαίνει σήμερα στις προσφυγικές δομές στα νησιά του Αιγαίου

Διαβάστε αναλυτικά για τις συνθήκες που επικρατούν σε:
[Λέσβο](#), [Χίο](#), [Κω](#), [Λέρο](#)

Here you can find the publication in [english](#)

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Τηλέφωνο: +30 22711 03721

Fax: +30 22711 00466

Τύπος: media@rsaegean.org

Email: info@rsaegean.org

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) 2023

Όροι χρήσης – πολιτική απορρήτου – Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Έντυπο παραπόνων (pdf)